

coalitie tegen de honger
coalition contre la faim

POLITIEKE NOTA - NOVEMBER 2018

Voor een Belgische Ontwikkelingssamenwerking die Duurzame Voedselsystemen ondersteunt

@STRUZIK – simply human en SOS Faim

CONTACTEN

Deze nota werd voor de Coalitie tegen de Honger opgesteld door:

- **François Grenade (Iles de paix)**

Opmerkingen en proeflezen:

- **Julie Berthelier (ULB Coopération)**
- **Stéphane Desgain (CNCD-11.11.11)**
- **Patricia Toelen (DBA)**
- **Pierre Colliere (Eclodio)**
- **Katelijne Suetens (Broederlijk Delen)**

Tel: 02/250 12 64

Voor een Belgische Ontwikkelingssamenwerking die Duurzame Voedselsystemen ondersteunt

De Coalitie Tegen de Honger vraagt een heroriëntatie van het Belgische beleid inzake ontwikkelingssamenwerking in de sector Landbouw en voedsel en voedingszekerheid (LBVZ), zodat het daadwerkelijk bijdraagt aan de noodzakelijke overgang naar duurzame voedselsystemen.

1/ CONTEXT

Op een wereldbevolking van 7,6 miljard mensen hebben 821 miljoen mensen honger. Meer dan 2 miljard mensen zijn ondervoed. Minstens 2 miljard mensen hebben overgewicht, waarvan 650 miljoen aan obesitas lijdt. Tussen een kwart en een derde van de uitstoot van broeikasgasen is toe te schrijven aan het huidige landbouw-voedselsysteem. En de negatieve impact gaat nog veel verder: verlies van biodiversiteit, uitputting en vervuiling van gronden en zoetwatervoorraden...¹ Geconfronteerd met de sociale uitdagingen en de milieugrenzen van onze planeet, is een status quo niet langer een optie. We zijn genoodzaakt onze **voedselsystemen te herdenken en herop te bouwen**. Het Belgische en Europese beleid moet deze uitdaging ondersteunen. De landen van het Zuiden van hun kant moeten in hun beleid de opkomst van duurzame voedselsystemen bevorderen en de beleidscoherentie ten gunste van duurzame ontwikkeling versterken.

Een duurzaam voedselsysteem garandeert het **recht op voedsel** en respecteert de beginselen van **voedselsoevereiniteit**². Het stelt iedereen, waar ook ter wereld, in staat om toegang te hebben tot gezond en voldoende voedsel tegen een betaalbare prijs, zonder dat dit ten koste gaat van de economische, sociale, ecologische, culturele en nutritionele fundamenten die nodig zijn voor

de voedselsoevereiniteit van de toekomstige generaties. Een duurzaam voedselsysteem³ wordt gekenmerkt:

- Door een duurzame productiemethode, geïnspireerd op de principes van de agro-ecologie⁴, die het mogelijk maakt om de autonomie van de producenten te versterken en de natuurlijke hulpbronnen duurzaam te beheren
- Door eerlijke verwerkings- en afzetkanalen, waarbij voorrang wordt gegeven aan lokale en regionale markten en door gezonde en verantwoorde eigen-consumptie patronen
- Door een wettelijk kader en overheidsbeleid dat landbouw- en voedselpraktijken die positieve externe effecten genereren, aanmoedigt
- Door onafhankelijk en adequaat wetenschappelijk landbouwonderzoek
- Door evenwaardige genderrelaties en respect voor vrouwenrechten

1 Campbell et al., 2017 « Agriculture production as a major driver of the Earth system exceeding planetary boundaries », Ecology and Society.

2 Het recht op voedselsoevereiniteit is het recht van volkeren op gezond, cultureel gevoelig voedsel dat is geproduceerd met behulp van duurzame en milieuvriendelijke methoden, alsmede hun recht om hun eigen voedsel- en landbouwsystemen te definiëren, zonder afbreuk te doen aan de rechten van andere volkeren.

3 Voor meer uitleg over duurzame voedselsystemen zie: Coalitie Tegen de Honger (2018), « Systèmes alimentaires durables au Sud : Obstacles et pistes pour relever le défi », position paper.

4 Agro-ecologie is (i) een geheel van landbouwkundige praktijken die de principes van de ecologie integreert, (ii) een wetenschappelijke discipline die landbouwkunde, ecologie en dimensies van menswetenschappen combineert, en die wetenschappelijke en boerenkennis met elkaar kruist, (iii) een sociale beweging die structurele, socio-economische en politieke veranderingen in het hele voedselsysteem voorstaat om duurzame productie- en consumptiepraktijken te bevorderen.

Wanneer rekening wordt gehouden met de sociale, ecologische, culturele, nutritionele en economische dimensies van voedselsystemen, is de **holistische benadering van de agro-ecologie de meest pertinente benadering**. Talrijke internationale verslagen en wetenschappelijke studies bevestigen dit.⁵

Vandaag de dag neemt de internationale bewustwording snel toe. Zo verklaarde José Graziano Da Silva, directeur-generaal van de FAO, tijdens de Landbouwcommissie van de FAO in oktober 2018: "Het bereiken van duurzame ontwikkeling betekent het opgeven van voedselsystemen en intensieve landbouw die veel productiemiddelen en hulpbronnen vereisen. We moeten duurzame praktijken toepassen die zorgen voor gezond en voedzaam voedsel en ecosysteemdiensten en we moeten onze veerkracht verhogen t.a.v. de klimaatverandering." José Graziano da Silva benadrukte dat de omvorming van de landbouwsector naar duurzame voedselsystemen voor de FAO ook betekent dat zij initiatieven zullen nemen om landen te helpen bij beleidshervormingen en het implementeren van acties, die agro-ecologie bevorderen.⁶

Ook in het beleid inzake ontwikkelingssamenwerking groeit de noodzaak om agro-ecologie te ondersteunen. Zo hebben onze Franse bureaus, die al een deel van hun landbouwkundig onderzoek hebben geheroriënteerd naar agro-ecologie, in 2018 een nieuw programma gelanceerd om de agro-ecologische transitie in West-Afrika te ondersteunen.

2/ DE PLAATS VAN DUURZAME VOEDSEL-SYSTEMEN IN DE STRATEGIENOTA

De strategienota over landbouw en voedselzekerheid (2017) geeft aanleiding tot ernstige bezorgdheid, zoals meermaals benadrukt door de Coalitie tegen de Honger.⁷ Deze nota biedt echter ook kansen om duurzame voedselsystemen in het Zuiden te promoten en te ondersteunen. Er staan heel wat hefboomen in, waaronder:

- Nadruk op de weerbaarheid van de producenten en de noodzaak om de economische, sociale en ecologische duurzaamheid van de ondersteunde waardeketens te evalueren
- Ze herinnert aan de mensenrechtenbenadering, alsook aan het belang van recht op land en de bescherming van rechten "die leiden tot duurzame productiviteitsverhoging"
- Het belang van nutritie en gendergelijkheid
- De erkenning van de duurzame landbouw als overkoepelend thema, dat sociale rechtvaardigheid, milieubescherming en economische doeltreffendheid met elkaar moet verbinden

De Coalitie Tegen de Honger is van mening dat de strategie van de Belgische ontwikkelingssamenwerking moet herzien worden om ambitieuzer de transitie naar duurzame voedselsystemen te steunen. Ze pleit er voor dat de hierboven vermelde elementen een meer centrale plaats krijgen en effectief worden waargemaakt in de uitvoering van het Belgische Ontwikkelingsbeleid.

3/ VOORSTEL

De noodzaak om voedselsystemen te transformeren wordt vandaag algemeen erkend. De Belgische **ontwikkelingssamenwerking heeft bijgevolg een rol te spelen in de ondersteuning van duurzame voedselsystemen** in de partnerlanden. De leden van de Coalitie Tegen de Honger nodigen België uit **een voortrekker te worden in het promoten van agro-ecologie** als pertinente benadering om duurzame voedselsystemen te realiseren. Met zijn internationaal erkende landbouwuniversiteiten, deskundigen die behoren tot de internationale pioniers van deze denkoefening en de uitgebreide ervaring van vele Belgische NGO's in de begeleiding van agro-ecologische projecten, heeft België heel wat troeven in handen om die richting uit te gaan.

5 Bijvoorbeeld: FAO (2018), "The ten elements of agroecology: guiding the transition to sustainable food and agricultural systems"; IPES-Food (2016), « De l'uniformité à la diversité : Changer de paradigme pour passer de l'agriculture industrielle à des systèmes agroécologiques diversifiés » ; International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (2008), "Agriculture at a crossroads".

6 FAO, COAG, 2018. Transformer l'agriculture et les systèmes alimentaires pour nourrir les populations et la planète. Rome, 1 Octobre 2018.
<http://www.fao.org/news/story/fr/item/1155234/code/>

7 Zie hieromtrent de carte blanche die werd gepubliceerd door de Coalitie Tegen de Honger :
https://www.rtb.be/info/opinions/detail_l-esprit-d-entreprise-comme-premier-outil-de-developpementagricole-en-afrique-les-ong-sont-sceptiques?id=9600675

Aanbevelingen

- 1/ De (nieuwe) minister voor Ontwikkelingssamenwerking moet de strategienota “Landbouw en voedselzekerheid” herzien om deze in overeenstemming te brengen met de internationale prioriteit van versterking van duurzame voedselsystemen, gebaseerd op agro-ecologie en familiale landbouw.
- 2/ Het engagement om 15% van de Belgische ODA te besteden aan de realisatie van SDG 2⁸ naleven, en meer bepaald door:
  - I. Duurzame productiewijzen te ondersteunen
    - a. Zorgen voor recht op en een rechtvaardige toegang tot grond, water en zaaigoed, in het bijzonder voor vrouwen
    - b. Agro-ecologische praktijken financieren en de transitieperiode, die bijzonder moeilijk is voor landbouwers, ondersteunen
    - c. Agro-ecologische productiemiddelen ondersteunen, zoals landbouwers-zaaigoed of de ontwikkeling van specifieke mechanisering
  - II. Rechtvaardige verwerkings- en vermarktingscircuits aanmoedigen
    - a. Lokale voedsel-waardeketens ondersteunen die het lokaal economisch weefsel versterken, dat werkgelegenheid creëert en een rechtvaardige verdeling van de gegenereerde rijkdom bevordert. Hiertoe moeten sociale ondernemingen en producentencoöperaties prioritair worden gesteund en moet voorrang worden gegeven aan ZKO's en KMO's eerder dan aan grote ondernemingen.
    - b. Investeren in openbare infrastructuur op het platteland om plattelandsgebieden te ontsluiten en te verbinden met de omliggende steden
    - c. Producentenorganisaties versterken om de vermarkting van producten te bevorderen
  - III. De agro-ecologische praktijken van vrouwen te ondersteunen
  - IV. Rurale vrouwenorganisaties, sociale en boerenbewegingen in het Zuiden te erkennen en te versterken
- 3/ **Projecten voor duurzame voedselsystemen financieren:**
  - I. Financieringen uitsluiten van projecten voor grootschalige teelt
  - II. Erover waken dat de fondsen voor adaptatie en mitigatie van de klimaatverandering die België financiert, ruggensteun bieden aan duurzame voedselsystemen
- 4/ **De middelen verhogen voor onderzoek op het gebied van agro-ecologie en duurzame voedselsystemen**
  - I. Dit onderzoek financieren in het Noorden (gefedereerde entiteiten) en in het Zuiden (via de bijdragen aan CGIAR, FAO)
  - II. Openbaar en onafhankelijk landbouwkundig en wetenschappelijk onderzoek in stand houden en versterken
- 5/ **Bouwen aan een Gemeenschappelijk Landbouw- en Voedselbeleid dat de agro-ecologische transitie van de productiesystemen⁹ in Europa ondersteunt** en de uitvoer van Europese overschotten tegen lage kosten verbiedt (zie nota “Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling”).

⁸ De tweede Duurzame Ontwikkelingsdoelstelling wil de honger beëindigen, voedselzekerheid en verbeterde voeding bereiken en duurzame landbouw promoten

⁹ Verslag UE3F (2018) concrete proposals for reforming, redesigning and realigning a range of policies in order to guide the transition to sustainable food systems in Europe : <http://www.ipes-food.org/images/CoreDocs/Towards-a-Common-Food-Policy-for-the-EU.pdf>

coalitie **tegen de honger**
coalition **contre la faim**

WWW.COALITIETEGENDEHONGER.BE